
Branchekode Brand

Brandsikkerhed for
vin- og spiritusoplag,
fremstilling, blanding & aftapning

December 2020

vsod
Vin & Spiritus Organisationen i Danmark

Resumé

Vejledningen forklarer brandsikkerhed og relevante termer, der anvendes af beredskabsmyndighederne og branchen, samtidig med at være relaterbar og praksisnær for virksomheder, der fremstiller, blander, aftapper og oplagrer vin- og spiritus. Den beskriver endvidere selve myndighedsprocessen – hvad skal der ansøges om, hvornår i opstarts-/udvidelsesprocessen skal der ansøges, til hvem sender man ansøgningen og hvad skal denne indeholde. Hvad kan man selv klare, og hvornår kan det give mening at kontakte en kompetent rådgiver.

Indhold

1. Indledning	4
2. Sådan kommer du i gang	5
3. Hvilke produkter/destillater er hvad?	7
4. Flammepunkter og oplagsmængder	8
5. Processer og farer	10
6. Henvisninger til relevant brandrelateret lovgivning	11
7. Hvilken type virksomhed er du	13
7.1. Den lille virksomhed	13
7.2. Den større virksomhed	14
7.3. Den meget store virksomhed	15
8. Valg af bygning	16
9. Opdeling af virksomheden	16
10. Kombineret produktion og lager	17
11. Gæsterelaterede aktiviteter	17
12. Råvarer	17
12.1. Vi destillerer selv	18
12.2. Vi arbejder med færdige destillater	18
12.3. Vi bruger korn eller andet der støver	18
13. Destillationstyper – produktion	19
13.1. Åben ild	19
13.2. Opvarmning andet end åben ild	19
13.3. Vakuum	19
14. Forædling	20
15. Færdigvarer	20
15.1. Tapning	20
15.2. Emballerede produkter	20
15.3. Lager	21
16. Hvad skal godkendes og hvordan	21
16.1. Bygningsreglement	21
16.2. Tekniske forskrifter	22
16.2.1. Den lille virksomhed	23
16.2.2. Den større virksomhed	24
16.2.3. Den meget store virksomhed	24
16.3. ATEX	25
17. Brandmyndighedens tilsyn	26
17.1. Brandsynet	26
18. Hvilke grænser er interessante (produktion, oplagsenheder, mængder)	27
19. Ansøgningsmateriale	29
20. Definitioner – ordliste	31
21. Henvisninger til relevant brandrelateret lovgivning	34

1. Indledning

I arbejdet med at give bedst mulige forudsætninger for etablering af virksomheder, der fremstiller, blander, aftapper og oplagrer vin- og spiritus i Danmark, har VSOD under Dansk Erhverv ønsket at lave branchekoder til medlemmernes brug.

- En af disse branchekoder omhandler håndtering af brandreglerne gældende for området – der er tale om en vejledning og ikke lovgivning. Enhver virksomhed, kan vælge at følge principperne og praksis inden for denne vejledning, det gælder også for allerede opførte bygninger eller produktionsanlæg. Denne vejledning kan også være nyttigt ved planlægning af betydelige ændringer eller udvidelser af eksisterende virksomheder.

Indholdsmæssigt forklarer branchekoden relevante termer, der anvendes af beredskabsmyndighederne og branchen, samtidig med at være relaterbar og praksisnær for virksomheder, der fremstiller, blander, aftapper og oplagrer vin- og spiritus. Vejledningen er tillige tænkt som en introduktion til brandmyndighederne om, hvor de forskellige relevante risici er i produktionen, og hvilke flammepunkter de forskellige produkter har (se kapitel 3 og 5).

Branchekoden indeholder ikke specifikke projekteringsmæssige løsninger, men gennemgår selve myndighedsprocessen – hvad skal der ansøges om, hvornår i opstarts-/udvidelsesprocessen skal der ansøges, til hvem sender man ansøgningen, hvad skal den indeholde. Hvad kan man selv klare, og hvornår og hvorfor kan det give mening at kontakte en kompetent rådgiver.

Du skal være opmærksom på, at denne vejledning ikke træder i stedet for de til enhver tid gældende regler på området, og hvor der måtte opstå tvivl om fortolkning, vil det altid være reglerne, som er gældende.

Du kan i vejledningens kapitel 21, se hvilke regler du i hvert tilfælde skal sætte dig ind i, hvis du selv står for projektering mv. eller generelt bare vil blive klogere på selve regelgrundlaget.

Vejledningen har været til gennemsyn hos Beredskabsstyrelsen, som har fundet indholdet i overensstemmelse med beredskabslovgivningen. Beredskabsstyrelsen har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner under det pågældende område.

Der er også indarbejdet kommentarer fra Beredskabsstyrelsen.

Branchekoden er versionsdateret, og vil én gang årligt blive gennemgået i forhold til eventuelle indkomne bemærkninger fra interessenter i det forgangne år, hvor relevante input indarbejdes i den næste udgave.

Såfremt der måtte ske ændringer i den relaterede lovgivning på brandområdet inden den årlige gennemgang, vil branchekoden blive tilrettet således, at den er i overensstemmelse med den gældende lovgivning på området.

Hvis du har bemærkninger til branchekoden, skal disse sendes til: Nikolai Klausen på adressen nkl@danskerhverv.dk. Hvis du har bemærkninger til specifikke passager i branchekoden, er det en fordel, at du tydeligt angiver, hvor passagen er, og gerne hvilken formulering/beskrivelse eller lignende du gerne så anvendt.

2. Sådan kommer du i gang

Når du skal i gang med at etablere en ny virksomhed eller bygge videre på en eksisterende, så kan der være forskellige ting, du skal være opmærksom på, inden du kontakter bygge- og brandmyndighederne.

Som hovedregel er det vigtigt, at du selv har et klart billede af, hvordan din virksomhed skal se ud i fremtiden.

Det betyder, at du skal have en klar ide om:

- Hvilken type virksomhed er du? (kapitel 7)
- Hvilke produkter du vil håndtere og i hvor store mængder (kapitlerne 3 og 4)
- Produktionsform (kapitlerne 12 - 15)
- Lagerbehov, metode og mængde (kapitel 18, 23)
- Du vil have andre aktiviteter i samme bygning og rum (kontor, forsamlingslokaler m.v.) (kapitlerne 9 - 12, 16 og 18)
- Eksisterende bygning eller nybyg (kapitlerne 7, 8 og 16)

Ligesom du selvfølgelig skal have en ide om, hvor meget du selv kan klare, og hvornår du skal have fat i en kompetent rådgiver.

Du kan med fordel bruge listen over, hvad et projekt skal indeholde for at kunne blive behandlet af beredskabsmyndighederne, listen finder du i "kapitel 19 - Ansøgningsmateriale".

Følgende spillere er relevante i forhold til en bygge- og beredskabssag:

- **Byggemyndigheden** – den er placeret hos kommunen, og koordinerer om andre kommunale myndigheder skal involveres i sagen. Det kan fx være miljø-, plan-, vejmyndigheden og i nogle tilfælde også beredskabsmyndighederne. Husk derfor at spørge, hvordan det er organiseret i den kommune, hvor du skal oprette din virksomhed. Byggemyndigheden udsteder byggetilladelsen, som blandt andet bestemmer, at byggelovens brandkrav skal være opfyldt.
- **Beredskabsmyndighederne**, som vi for nemheds skyld i denne vejledning benævner:
 - **Det kommunale redningsberedskab** – den lokale myndighed, som giver dig tilladelse jf. beredskabslovgivningen. Det kommunale redningsberedskab kan være en integreret del af kommunen, men også være en selvstændig organisation.
 - **Beredskabsstyrelsen** – den nationale myndighed, som kan meddele dispensationer og stille vilkår til det kommunale redningsberedskabs tilladelse.
- **Certificeret rådgiver:** En rådgiver, som er certificeret til at behandle brandreglerne i en byggesag efter byggelovgivningen. Den certificerede rådgiver¹ står personligt inde for, at byggelovens brandkrav overholdes.

¹ Se: https://byggningsreglementet.dk/Vejledninger/Andre_vejledninger/Vejledning/Spoergsmaal-og-svar-om-certificeringsordningen

- **Sagkyndig/kompetent rådgiver:**

- En rådgiver, som har viden og indsigt i at arbejde med beredskabslovgivningens regelsæt (ingeniør-/arkitektfirma).
- En rådgiver, som har viden og indsigt i at arbejde med ATEX reglerne (ingeniør-/arkitektfirma).
Disse rådgivere kan godt være fra samme rådgivningsvirksomhed som den certificerede rådgiver.

Når du har overblikket, kan du også anvende denne branchekode i kontakten med beredskabsmyndighederne – så I har et fælles afsæt og forståelse.

I din dialog med beredskabsmyndighederne skal du være opmærksom på, at de ikke må hjælpe dig med egentlig rådgivning, de må alene hjælpe dig med forståelsen af reglerne.

Den praktiske hjælp til projektering og hvordan du indretter din virksomhed, så du følger reglerne, skal du have hos en certificeret rådgiver, som tager sig af det byggelovsmæssige og oftest også en eller flere sagkyndige/kompetente rådgivere, som tager sig af de tekniske detaljer vedrørende beredskabslovgivningen og ATEX. Som ansøger skal du konkret have en tilladelse til at anvende en bygning til at producere/håndtere brandfarlig væske. Det kræver en tilladelse fra det kommunale redningsberedskab, som rummer krav ud over dem, der er i forhold til byggelovgivningen.

Det kan også være, at du skal have en ny byggetilladelse, hvis bygningen ikke allerede er godkendt som en industribygning, eller der med dit projekt er tale om en væsentlig anvendelsesændring (fx som følge af introduktion af større brandbelastning).

Kommunen har ansvaret for den lokale sagsbehandling af ansøgninger om godkendelse, men de skal ikke behandle forhold vedrørende de brandrelaterede krav i byggelovgivningen. Kommunen kommer kun på banen, hvis byggeriet ikke er indsatstaktisk traditionelt byggeri².

Garantien for at byggelovgivningens krav er overholdt stilles i princippet af den certificerede rådgiver, og du skal være opmærksom på, at det stadig er dig som bygherre, der har ansvaret for, at reglerne er overholdt.

Visse mindre oplag og produktionsafsnit kræver ikke en godkendelse af det kommunale redningsberedskab, men skal efterleve visse bestemmelser, som fremgår af de tekniske forskrifter³. I tilfælde hvor der anvendes, håndteres eller opbevares meget store mængder brandfarlige væsker, skal Beredskabsstyrelsen stille vilkår til brug for kommunens/ det kommunale redningsberedskab godkendelse.

Byggeansøgninger skal indsendes til kommunen via den særlige portal <https://www.bygogmiljoe.dk/> og man bør for en sikkerheds skyld også sende ansøgningen elektronisk til det kommunale redningsberedskab – undersøg altid, hvordan dette skal gøres i netop den kommune, du vil etablere din virksomhed i.

3. Hvilke produkter/destillater er hvad?

Der findes mange forskellige alkoholiske drikkevarer og virksomheder, der er specialiseret i produktion af en eller flere typer spiritus.

De fleste virksomheder anvender spiritustypen, alkoholprocent og mængde i centiliter/liter til at kommunikere, hvad det er for produkter, de laver. Brandmyndighederne arbejder dog ikke med spiritustyper som mål for, hvilke regler der gælder – her er man interesseret i flammepunkter (se kapitel 4: Flammepunkter og oplagsmængder). Nedenfor kan du se hvor de typiske produkter ligger i forhold til hinanden, når du skal have et overblik over, hvor dit produkt er placeret.

Tabel 1

Alkoholiske drikkevarer – alkoholprocent og flammepunkt

Type	Alkohol [vol-%]	Flammepunkt [°C]	Væske klasse	Svarende til 1 oplagsenhed
Almindelig øl	4,5	66	III-2	50 liter
Stærk øl	6,5	60	II-2	5 liter
Rødvin	12,5	46	II-2	5 liter
Portvin, sherry	20	38	II-2	5 liter
Vodka, whisky, gin	40	28	II-2	5 liter
Rom	45	26	II-2	5 liter
Stærk whisky	50	24	II-2	5 liter
Raki	60	22	I-2	1 liter
Slivovitz	70	19	I-2	1 liter
Stærk absinth	80	17	I-2	1 liter
Finsprit	90	14	I-2	1 liter

Noter: Alkoholprocenter sammenholdt med flammepunkt er ca. angivelser som aflæst af figur 1. Flash and firepoints of alcohol/water mixtures, FM Global Property Loss Prevention Data Sheets 7-74

4. Flammepunkter og oplagsmængder

I Danmark arbejder brandmyndighederne med en fælles regnemetode, baseret på en væskes flammepunkt, for at kunne sammenregne forskellige brandfarlige væsker.

En væskes flammepunkt er et udtryk for, hvilken temperatur væsken skal have for at kunne afgive antændelige dampe. Da det er dampene fra brandfarlige væsker, som kan antændes og brænde, er flammepunktet et udtryk for, hvor farlig en væske er.

Drikkevarer med et flammepunkt på 30 °C eller lavere (alkoholprocent på ca. 28 % (v/v%) eller højere) kaldes også en kategori A-væske⁴.

At en væske falder ind i kategorien A, betyder lidt simplificeret, at den betragtes som farlig i normalt forekommende situationer – dvs. både når den håndteres i åbne beholdere og ved aftapning og omhældning, fordi den afgiver antændelige dampe.

Man skal være særlig opmærksom på, at man kan få tilbagebrænding ind i åbne beholdere med spiritus, hvis dampene antændes i det fri. Dette kan ske, fordi damp/luftblandingen i en åben beholder normalt ikke overstiger den øvre antændelsesgrænse.

En brandfarlig væskes flammepunkt bestemmer, hvilken brandfareklasse væsken har, og de gradueres med romertal I, II, III og IV, hvor det laveste tal beskriver de mest brandfarlige væsker. Efter romertallet er der et 1 eller 2 tal, dette tal beskriver om væsken er vandopløselig – hvilket spiritus er. Flammepunkter bestemmes ud fra en standardiseret test, se også definition af flammepunkt i afsnit 20 Definitioner – ordliste.

For at kunne bestemme hvor stor en mængde brandfarlige væsker man har, anvender man betegnelsen oplagsenheder. For at bestemme antallet af oplagsenheder, noterer man væskens brandfareklasse, og hvor mange liter man har ,og så omregner man med de faktorer, som er angivet i Tabel 2.

Tabel 2

Omregningsfaktor fra liter til oplagsenhed og omvendt

1 oplagsenhed	=	1 OE	=	1 liter af klasse I-væske <i>eller</i> 5 liter af klasse II-væske <i>eller</i> 50 liter af klasse III-væske <i>eller</i> 250 liter af klasse IV-væske
----------------------	---	-------------	---	---

Alle alkoholholdige drikkevarer er i beredskabssammenhænge betegnet som brandfarlige væsker (se Tabel 3). I praksis er væsker med en alkoholprocent på ca. 20 eller lavere meget svære at få til at brænde, og når de er antændt, brænder de meget kortvarigt, da det kun er alkoholen, som brænder – i processen stiger flammepunktet under forbrændingen, og man ender i princippet med en vand/alkoholblanding som ikke kan antændes under normale forhold – se i øvrigt også temperaturerne for brændpunktet i tabel 3.

Tabel 3

Flammepunkt og brændpunkt for alkohol/vandopløsninger ¹

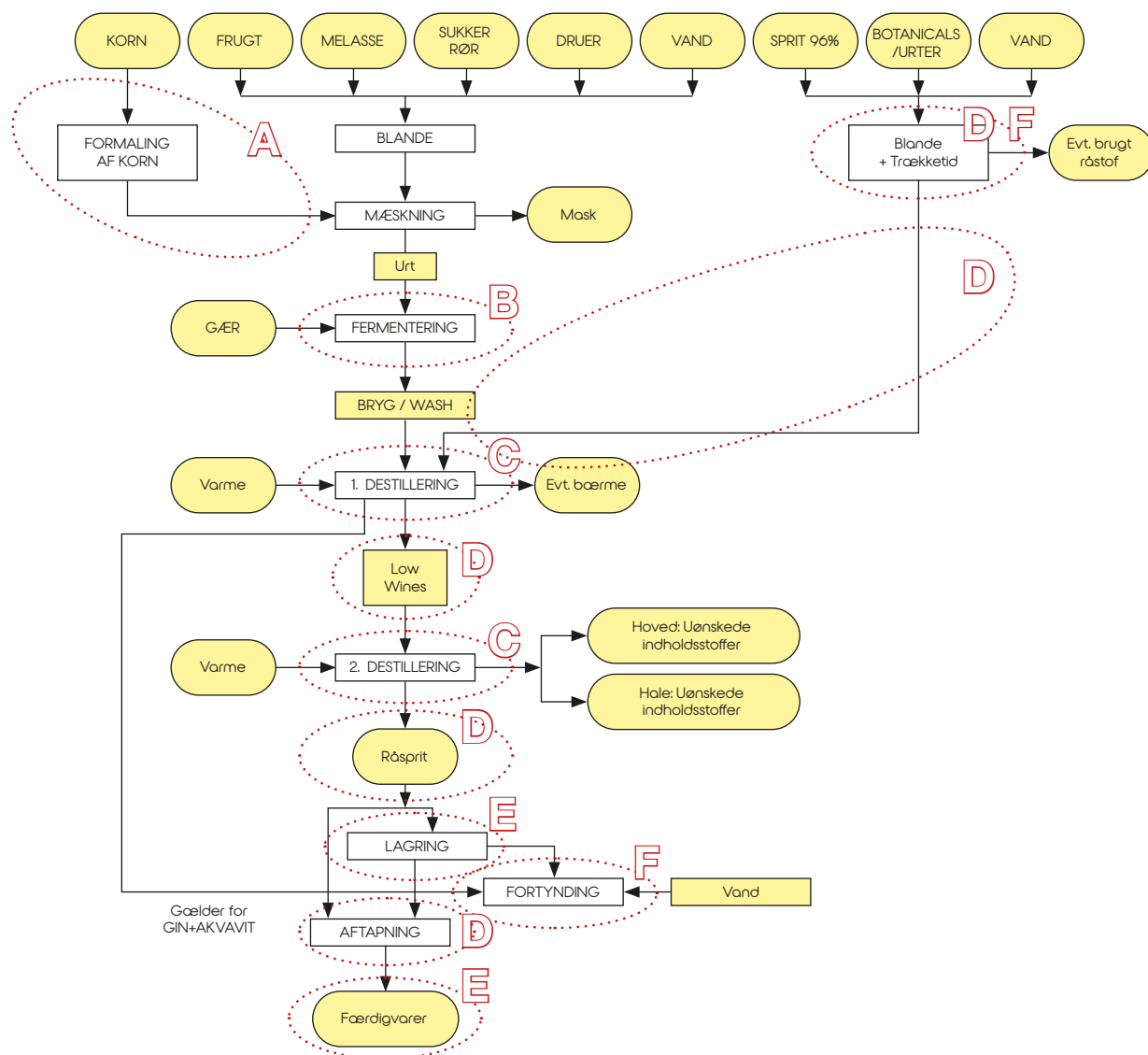
Alkohol (Vol. %)	Flammepunkt (closed cup)²	Flammepunkt (open cup)³	Brændpunkt ⁴
Klasse I-2			
95	13	21	21
90	14	22	22
80	17	24	24
70	19	27	27
60	22	30	30
Klasse II-2			
50	24	32	34
40	26	36	39
30	29	40	45
20	38	48	58
10	49	66	--

Noter:

¹ Fra NFPA 325M, *Fire Hazard Properties of Flammable Liquids, Gases and Volatile Solids*.² & ³ Fra Factory Mutual Research Corporation, Property Loss Prevention Data Sheets 7-74, January 2010⁴ Ved brændpunktet (højere temperatur end flammepunktet) afgiver væsken tilstrækkelig mængde damp til, at den kan brænde vedvarende. Det svarer typisk til en åben karbrand eller spild på gulv

5. Processer og farer

Det forenklede procesflowdiagram i figur 1 viser de vigtigste trin til destillering af spiritus og procestrinene er markeret, og du kan nedenfor læse mere om, hvilke farer der er forbundet med de enkelte trin.

6. Henvisninger til relevant brandrelateret lovgivning

Byggelovgivningen (brandreglerne for bygninger) – vælg byggeri i menuen <https://byggningsreglementet.dk/>

Beredskabslovgivningen (beredskabets brandregler for bygninger og anlæg) – søgeord; virksomheder og oplag eller <https://brs.dk/da/virksomhed-institution/brandfarlige-virksomheder-og-oplag/brandfarlige-og-brandbare-vasker/>

Beredskabsstyrelsens orientering og vejledning om klassifikation www.brs.dk – søgeord; ATEX eller <https://brs.dk/da/virksomhed-institution/brandfarlige-virksomheder-og-oplag/eksplosionsfarlige-omrader-atex/>

Industriens Branchearbejdsmiljøråds branchevejledning om ATEX. <https://www.bfa-i.dk/ulykker/atex/atex>

Bemærk, at en virksomhed ikke nødvendigvis har alle processerne, ligesom de forskellige led kan indebære håndtering af væsentlig forskellige mængder.

Du kan i vejledningens kapitel 16, læse mere om reglerne, og hvordan myndighedsprocesserne er.

A. Kornopbevaring og -håndtering

Opbevaring og håndtering af korn udgør et stort potentiale for støvekspllosion under tømning af transportemballager med korn til mellemopbevaring i silo/tank, inden de skal formales. Ulmebrande i kornoplag, inden de blandes med væske, er også en risiko.

Formalingsprocessen kan også resultere i dannelse af støv, som i det rette mængdeforhold kan give anledning til støvekspllosioner. Transport af formalet korn fra kværnen/møllen til mæsketanken er et andet risikomoment, hvor støv/luftblandinger kan antændes med støvekspllosion til følge.

Almindeligt forekommende antændelseskilder kan være forkert eller dårligt vedligeholdt elektrisk udstyr, maskinefejl og spontan selvantændelse pga. utilstrækkelig rengøring.

B. Fremstilling af bryg/wash

Under fermenteringen produceres der kuldioxid (CO₂). Dannelse af CO₂ kan give anledning til at fermenteringstanke -/beholdere kan sprænge som følge af træthedsbrud og/eller overtryk – sådanne sprængninger må ikke forveksles med egentlige eksplosioner i beredskabsmæssig sammenhæng – denne type uheld giver i sig selv, ikke en forhøjet risiko for brand, da den spildte væske har et højt flammepunkt.

Ved behandling af dispensationer, må det forventes, at denne risiko medtages i sagsbehandlingen, da tryksprængninger kan give anledning til følgeskader på andet udstyr med indhold af væsker med lavere flammepunkter, hvis de skulle være placeret i samme lokale.

Mæske og gæringsprocesserne er ikke forbundet nævneværdig risiko for brand eller eksplosion. Man må ikke forveksle en tryksprængning med en eksplosion – der er regler for sikring mod eksplosioner (ATEX) og regler for sikring af trykbærende udstyr (arbejds miljøregler).

C. Destillering

Risici forbundet med destillation er eksplosioner som følge af ukontrollerede udslip af antændelige dampe, brud på damprør og procestrykbeholdere, brand i spild af alkohol og eksplosioner i alkoholholdige tanke/beholdere.

D. Håndtering af destillater

Det høje alkoholindhold i destilleret væske betyder, at der ved lagring og håndtering er en væsentlig risiko for brand- og eksplosion.

E. Opbevaring af tønder og lignende

Hvor der anvendes træfade, kan der ske mindre spild – spild, der anses som ubetydelige.

Regulære spild kan ske under håndteringen af fade, hvor de tabes eller punkteres, men også hvis reoler/racks er belastet forkert.

Destilleret væske er brandfarligt i forskellig grad afhængig af alkoholindholdet og spild er derfor forbundet med en væsentlig risiko for brand og eksplosion. Brand i forbindelse med brandfarlige væsker udvikler sig hurtigt og kan være meget vanskelige at slukke og medfører oftest store tab.

F. Blanding og aftapning

Den største risiko ved blanding og aftapning af brandfarlige væsker er spild fra lækkende fade, forkerte procedurer ved overførsel af væske, løse samlinger, beskadigede rør, overfyldning af tanke og utætte tanke.

7. Hvilken type virksomhed er du

Afhængig af størrelsen på din produktion og dit lager er der forskellige sikkerhedsniveauer og forskel på, hvad man kan gå i gang med uden tilladelse, og hvad der kræver en tilladelse fra det kommunale redningsberedskab.

Jo større din produktion eller lager er jo flere krav vil der gælde.

7.1. Den lille virksomhed

Produktion

Hvis din produktion maksimalt omfatter 25 liter væske, skal du ikke have en tilladelse fra brandmyndighederne.

Lager

Hvis du ikke har mere end 800 oplagsenheder i emballager, som ikke er større end 450 liter, og der ikke stables højere end 3 meter over gulv, målt fra gulvniveau til overkanten af oplaget på den øverste hylde i dit lagerafsnit, så kræves der ikke en tilladelse, hvis du i øvrigt følger de angivne standardbestemmelser i de tekniske forskrifter.

Hvis du udelukkende⁵ har færdigvarer på højst 70 vol-%, i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter, så giver reglerne⁶ at oplaget, uanset mængde, kan indrettes i et lagerlokale, som alene opfylder bygningsreglementets brandkrav. Dette er et branchehensyn, som i variationer af denne form har været gældende i mange år.

Bemærk: Det er et grundprincip, at produktion og lager skal være brandmæssigt adskilt.

Ønskes disse funktioner i den samme brandmæssige enhed kræver det, at man får en dispensation hos Beredskabsstyrelsen.

En ansøgning om dispensation skal bl.a. indeholde en redegørelse for, hvordan sikkerheden er tilgodeset på anden måde.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen og det kommunale redningsberedskab.

⁵ Ved udelukkende forstås, at der i forbindelse med ovennævnte oplag ikke oplagres andet i samme brandsektion, herunder oplag omfattet af Beredskabsstyrelsens øvrige tekniske forskrifter.

⁶ Beredskabsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

7.2. Den større virksomhed

Produktion

Hvis du har mere end 25 liter og højst 10.000 liter væske i din produktion, så er du omfattet af reglerne for produktionsvirksomheder, og skal derfor have en tilladelse fra brandvæsenet.

Lager

Du har et større lagerafsnit, hvis du oplagrer mere end 800 oplagsenheder, men ikke mere end 10.000 oplagsenheder i emballager, som ikke er større end 450 liter, og der ikke stables højere end 3 meter over gulv i dit lagerafsnit.

Hvis du udelukkende⁷ har færdigvarer på højst 70 vol-%, og i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter, så giver reglerne⁸, at oplaget, uanset mængde, kan indrettes i et lagerlokale som alene opfylder bygningsreglementet. Dette er et branchehensyn, som i variationer af denne form har været gældende i mange år.

Bemærk: Det er et grundprincip, at produktion og lager skal være brandmæssigt adskilt.

Ønskes disse funktioner i den samme brandmæssige enhed kræver det, at man får en dispensation hos Beredskabsstyrelsen.

En ansøgning om dispensation skal bl.a. indeholde en redegørelse for, hvordan sikkerheden er tilgodeset på anden måde.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen og det kommunale redningsberedskab.

⁷ Ved udelukkende forstås, at der i forbindelse med ovennævnte oplag ikke oplagres andet i samme brandsektion, herunder oplag omfattet af Beredskabsstyrelsens øvrige tekniske forskrifter.

⁸ Beredskabsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

7.3. Den meget store virksomhed

Produktion

Hvis du har mere end 10.000 liter væske i din produktion, så er du omfattet af reglerne for store produktionsvirksomheder, og skal derfor have en tilladelse fra det kommunale redningsberedskab – det særlige ved den store produktion er, at her foregår sagsbehandlingen hos Beredskabsstyrelsen.

Man kan ikke læse, hvilke regler der gælder for de meget store virksomheder, da Beredskabsstyrelsen i hvert enkelt tilfælde fastsætter de vilkår, der gælder for din virksomhed. Dette fremgår tydeligt af de tekniske forskrifter. Man skal dog altid regne med, at de vilkår, der vil komme til at gælde, ligner dem, der er gældende for den større virksomhed, med tillæg af en række ordensregler og særlige driftsmæssige foranstaltninger.

Lager

Du har et større lagerafsnit, hvis du oplagrer mere end 10.000 oplagsenheder i en bygning eller 100.000 oplagsenheder i det fri.

Hvis du udelukkende⁹ har færdigvarer på højst 70 vol-%, og i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter, så giver reglerne² at oplaget, uanset mængde, kan indrettes i et lagerlokale, som alene opfylder bygningsreglementet. Dette er et branchehensyn, som i variationer af denne form har været gældende i mange år.

Bemærk: Det er et grundprincip, at produktion og lager skal være brandmæssigt adskilt.

Ønskes disse funktioner i den samme brandmæssige enhed kræver det, at man får en dispensation hos Beredskabsstyrelsen.

En ansøgning om dispensation skal bl.a. indeholde en redegørelse for, hvordan sikkerheden er tilgodeset på anden måde.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen og det kommunale redningsberedskab.

⁹ Ved udelukkende forstås, at der i forbindelse med ovennævnte oplag ikke oplagres andet i samme brandsektion, herunder oplag omfattet af Beredskabsstyrelsens øvrige tekniske forskrifter.

8. Valg af bygning

Når du skal vælge din bygning, er det første du skal overveje, om du vil bygge nyt eller finde en egnet eksisterende bygning.

Men inden du gør det, skal du formulere dine forventninger til produktionsstørrelse, lagerkapacitet og ikke mindst om du ønsker at kombinere produktion og lager. Vælger du det sidste, kan det være hensigtsmæssigt, at du tidligt i processen konsulterer en sagkyndig/kompetent rådgiver, da blanding af produktion og lager i samme lokale kræver en dispensation fra Beredskabsstyrelsen.

Nybyggeri giver gode muligheder for at tilpasse indretning og funktioner, så de passer med de tanker, du har om, hvordan din virksomhed skal fungere proces- og lagerteknisk.

Vil du vil indrette din virksomhed i en eksisterende bygning, er det vigtigt, at du sætter dig grundigt ind i de tekniske forskrifter. For de fleste vil det være en god idé, at man allierer sig med en sagkyndig/kompetent rådgiver med stor erfaring i arbejdet med de tekniske forskrifter, da der er mange komplekse krav, man skal forholde sig til. Hvis den nye anvendelse afviger væsentligt fra det bygningen oprindeligt er godkendt til af byggemyndigheden, skal du også alliere dig med en certificeret rådgiver til at klare behandlingen af brandkravene jf. byggelovgivningen.

9. Opdeling af virksomheden

De tekniske forskrifter er opbygget efter grundprincippet, at produktionslokaler og aftapning adskilles fra lagerlokaler, hvor kravene er forskellige ud fra den risiko, der er forbundet med aktiviteterne og funktionerne.

Dette princip er beregnet for store produktionsanlæg og lagerfaciliteter, og giver erfaringsmæssigt udfordringer for de fleste mindre virksomheder i spiritusbranchen, hvor der kan være et ønske om at kunne placere produktion og lager i samme lokale.

Der er også udfordringer, når man ønsker at kombinere produktionsvirksomheden med mere gæsterelaterede funktioner såsom udskænkning af smagsprøver og egentlige restaurationslokaler.

Reglerne betyder, at der ofte er behov for at få tekniske bytter og/eller dispensationer fra beredskabsmyndighederne. For at komme i mål med den type virksomheder er der oftest behov for, at man allierer sig med en sagkyndig/kompetent rådgiver, som har erfaring med branchen.

10. Kombineret produktion og lager

Hvis du ønsker at have alle funktionerne i samme lokale, så vil dette betyde, at du afviger fra de standardbestemmelser, som findes i reglerne.

Det medfører, at der skal tages kontakt til kommunen/det kommunale redningsberedskab for at aftale det videre forløb. Forinden du gør det, er det oftest hensigtsmæssigt, at du har været i dialog med en sagkyndig/kompetent rådgiver – gerne en med specifik erfaring på området.

Det er vigtigt, at du er helt klar omkring, hvordan du kunne tænke dig, at virksomheden indrette. Men også hvilke mængder og typer væsker du vil håndtere, således dialogen bliver så skarp som mulig.

Det er alt andet lige altid en fordel at begrænse lagermængden i produktionslokalet så meget som muligt.

11. Gæsterelaterede aktiviteter

Hvis du sammen med dit destilleri og/eller lager ønsker at have restaurationslokaler, tasting/smage-rum, butik eller lignende, så skal du være opmærksom på, at der er krav til adskillelsen mellem dit produktionsudstyr, lager og gæsterettede aktiviteter, ligesom der også er særlige regler for indretning af gæsterummene – dette reguleret af reglerne i byggelovgivningen.

12. Råvarer

I denne kontekst er råvarer væsker, som endnu ikke er bearbejdet eller tappet på emballager – men også korn og andre råvarer, der kan frembringe støv.

Fermenteringen forud for destilleringen er en gæringsproces hvor sukker og gær danner alkohol. Denne proces er omfattet af de tekniske forskrifter da det "færdige" produkt af denne proces (bryg/wash) ender med at have et alkoholindhold på mellem 5 - 6 vol-%. Lokalet hvor denne proces foregår er et produktionsafsnit. Mængden af færdigprodukt bestemmer, om produktionen er at betragte som lille, stor eller større (se kapitel 7).

Hvis du kun foretager fermentering i et produktionslokale på maksimalt 600 m² (adskilt fra andre lokaler (fx destillations- og lagerrum) med brandsektionsvægge, med maksimalt 4.000 liter brandbar væske, skal du ikke overholde bestemmelserne for produktionslokaler.

Selve destilleringen af bryggen/wash er altid produktion, og her er det mængden af væske, som indgår i produktionen, der bestemmer, om der er tale om en lille, stor eller større produktion.

Man kan fx starte produktionen med 5.000 liter bryg/wash, som er i brandklasse III-2 i produktionslokalet, og ende med fx 1.000 liter brandklasse I-2, i samme produktionslokale.

Så er det de 5.000 liter III-2 produkt, der er afsættet for, hvor meget brandfarlig væske der er i produktionen (de 10.000 liter er den øverste grænse brandvæsenet må sagsbehandle, alt herover skal forbi Beredskabsstyrelsens behandling).

Det er dog stadig relevant at kende flammepunkterne, da de definerer hvilke bestemmelser i de tekniske forskrifter, som finder anvendelse for produktionen.

Det er særligt skiftet til, hvor man kommer over en alkoholprocent på ca. 28 (flammepunkt på 30 °C eller lavere). Her betragtes produktionen som særlig farlig, da flammepunktet på produktet er tæt på normalt forekommende indendørs temperaturer.

12.1. Vi destillerer selv

Når der foretages destillation på virksomheden, så er der tale om produktion, og her er mængderne afgørende for, hvilke regler der gælder – læs mere i afsnit 15 og 16.

12.2. Vi arbejder med færdige destillater

Hvis du indkøber finsprit og efterfølgende nedvander, smagssætter og tapper er din virksomhed en produktionsvirksomhed. Husk, at rummet hvor du placerer dine færdigvarer er et lagerlokale, som kan være omfattet af de tekniske forskrifter – læs mere i afsnit 15 og 16.

12.3. Vi bruger korn eller andet, der støver

Hvis du bruger korn eller lignende, som ved håndtering kan frembringe støv eller være selvantændende i lagersituationen, kan du være omfattet af reglerne for produktionsafsnit, som de er beskrevet i de tekniske forskrifter for brændbare faste stoffer

13. Destillationstyper – produktion

Hver virksomhed har sine produktionsmetoder og hemmeligheder. Alt efter produktionsmetode, er der forskellige risici og forskellige grader af konsekvenser ved svigt på udstyret eller ved uheld ved håndteringen.

13.1. Åben ild

Denne klassiske type destillation er kun mulig at anvende, når man højst har 25 liter væske i sin produktion.

Historisk er denne destillationsmetode forbundet med en væsentlig risiko – og hvis det skulle gå galt, og man får antændt sit destillat, så kan man risikere, at myndighederne vurderer, at man ikke har udvist den nødvendige forsigtighed.

Det betyder, at man kan risikere at blive politianmeldt for at overtræde Beredskabsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1339 af 10. december 2014 om brandværnsforanstaltninger ved afbrænding, brug af ild, lys, varmekilder m.v.

Anvendelse af åben ild i større produktionsanlæg kræver, at man får en dispensation hos Beredskabsstyrelsen.

En ansøgning om dispensation skal bl.a. indeholde en redegørelse for, hvordan sikkerheden er tilgodeset på anden måde.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen og det kommunale redningsberedskab.

13.2. Opvarmning andet end åben ild

Anvendelse af varmtvands- eller dampopvarmede kedler er nogle af de hyppigst forekommende og denne type destillationsanlæg følger bestemmelserne i de tekniske forskrifter. Produktionsmetoden regnes som værende af normal risiko for produktionsanlæg omfattet af de tekniske forskrifter.

13.3. Vakuum

Vakuumdestillering betragtes normalt som en mindre risikobetonet destilleringsmetode og er en af de metoder, som i nogle tilfælde kan anvendes, hvis man er en større virksomhed, som ønsker at have produktion og lager i samme lokale.

14. Forædling

At få produkterne til at opnå den endelige kvalitet, herunder smag og udseende kræver forskellige processer.

For justering af alkoholprocent kan der ske en nedvanding. En proces hvor der i praksis tilsættes vand, til man opnår den ønskede alkoholprocent.

Smagssætning kan ske ved blanding af smagsgivere og spiritus. Smagsgiveren kan i nogle tilfælde være en meget smagskoncentreret spiritus (koncentrat) som blandes med en ren og smagløs basis spiritus.

Blending er en sammenblanding af forskellige spiritusser.

De nævnte arbejdsprocesser, er at betragte som produktion, og lokalet processen foregår i, er derfor et produktionsafsnit. Afhængig af hvordan den enkelte proces foregår, kan det i nogle tilfælde være muligt at anvende de lempeligere bestemmelser¹⁰, som gælder for aftapningsrum i de tekniske forskrifter.

Lagring i fade betragtes derimod ikke som produktion, men som lagring og kan derfor ske efter reglerne for lagre.

15. Færdigvarer

15.1. Tapning

Tapning kan være både fra tanke eller produktionsanlæg til emballager eller fra IBC til mindre emballager – områder, hvor der tappes, er altid produktionsafsnit og i særlige tilfælde (fx ved tapning af *ikke* kategori A væsker – hvis det *er* kategori A væsker, må rummet ikke være større end max 50 m²) kan processen ske efter lempeligere vilkår end de normalt gældende for produktionsafsnit.

15.2. Emballerede produkter

Når produktet er tappet til flaske, er det emballeret, og oplagring af de færdige varer kan ske under særlige lempelige forhold, hvis lagerlokalet alene anvendes til oplagring af alkoholholdige drikkevarer på højst 70 vol-%, og i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter.

Så her skal du være på vagt, hvis du også har færdigvarer med en høj alkoholprocent.

Overholder du ovenstående kan oplaget, så giver reglerne¹¹ at oplaget, uanset mængde, kan indrettes i et lagerlokale, som alene opfylder bygningsreglementet. Dette er et branchehensyn, som i variationer af denne form har været gældende i mange år.

¹⁰ Se bilag 1, punkt 2.2.14 i Bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

15.3. Lager

Hvis dine færdigvarer på højst 70 vol-% er i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter, kan du indrette dit lager under bestemmelserne for emballerede produkter (se punkt 15.2)

Hvis du har råvarer i tanke eller emballager er disse normalt omfattet af de almindelige bestemmelser for oplag af brandfarlige væsker.

16. Hvad skal godkendes og hvordan

Alt efter hvor stor din produktion er, altså hvor meget væske du håndterer samtidig og hvor meget du sætter på lager, gælder der forskellige regler. Man kan, lidt forsimplet, sige at jo større en virksomhed er, jo større er de sikkerhedsmæssige krav (se eventuelt kapitel 5 samt punkt 16.2 og kapitel 18.

Hvis du vil udvide din virksomhed, så er det nødvendigt, at du beslutter, hvor meget større din produktion eller lager skal være – altså hvor store mængder væske skal der være i produktionsafsnittet, og hvor meget væske vil du kunne oplagre og i hvor store emballager.

16.1. Bygningsreglement

Bygningsreglementet gælder for alle bygninger. Ved nybyggeri og væsentlige ændringer skal man indhente en byggetilladelse. Når det kommer til de brandmæssige forhold, så skal dokumentationen for, at disse er overholdt ske ved brug af en certificeret rådgiver – det betyder, at den certificerede rådgiver står inde for, at byggeriet opfylder de gældende brandregler.

I byggelovgivningen grupperer man bygninger efter deres anvendelse og de risici, der er normale. Produktions- og lagerlokaler til spiritus produktion indplaceres typisk i:

- Anvendelseskategori 1 (fortæller, at der er tale om industri og lager)
- Industri og lagerklasse 4 (fortæller, at den i den farligste klasse)
- Brandklasse 3 (fortæller, at der skal anvendes en rådgiver, som mindst er certificeret til brandklasse 3, hvilket er næsthøjeste klasse)
- Risikoklasse 2 (fortæller noget om risikoforhold og relaterer sig til anvendelseskategorien samt byggeriets kompleksitet og risikoforhold ved evakuering og redning).

Det er altså vigtigt, at du har allieret dig med en certificerede brandrådgiver, som skal være godkendt til mindst brandklasse 3. De øvrige kategorier og klasser er noget, den certificerede rådgiver anvender under identifikationen af, hvilke konkrete brandregler, der gælder jf. byggelovgivningen.

Du skal i den forbindelse være opmærksom på, at hvis du er en større eller meget stor virksomhed, så skal du også have en tilladelse fra det kommunale redningsberedskab (se 16.2 Tekniske forskrifter)

16.2. Tekniske forskrifter

De tekniske forskrifter for brandfarlige og brandbare væsker¹² er et sæt brandregler, som findes i bilag 1 i Beredskabsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker. Bekendtgørelsen er lavet med hjemmel i beredskabsloven, og er i princippet en overbygning på de brandkrav, som findes i bygningsreglementet.

De tekniske forskrifter omhandler de brandkrav, som gælder, når man producerer, oplagrer og håndterer spiritus, og de gælder for både eksisterende bygninger og nybyggeri, der kræver en byggetilladelse. Reglerne for produktion, håndtering og oplagring af spiritus, gælder i større eller mindre grad, afhængig af den mængde du håndterer.

Når man har en virksomhed, der er omfattet af de tekniske forskrifter¹³, så er det altid en god ide at alliere sig med en sagkyndig/kompetent rådgiver, der har god indsigt i reglerne. Jo større og jo mere kompleks din virksomhed er, jo større krav bør stilles til din rådgivers kendskab og erfaring i arbejdet inden for dette specielle regelsæt.

Det samme gælder for små og mindre virksomheder, hvor man ønsker at afvige fra standardbestemmelserne – hvor der skal behandles tekniske bytte eller søges om dispensation, vil det altid være tilrådeligt, at man har en kompetent rådgiver med i processen, da den dokumentation, der skal anvendes i ansøgningen til kommunen/det kommunale redningsberedskab sagsbehandling, kan være svær at udarbejde, hvis man ikke er meget inde i de tekniske forskrifter.

Der er dog forskel på, hvornår du skal have en tilladelse, og hvornår du blot skal følge reglerne. Det kan du læse mere om i de efterfølgende punkter.

¹² Bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

¹³ Bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

16.2.1. Den lille virksomhed

Du skal være opmærksom på, at der er nogle sikkerhedsmæssige bestemmelser som altid skal følges. Det er regler, som gælder både hjemme hos den almindelige borger såvel som for den meget store virksomhed i alle varianter – det betegnes i daglig tale som forsigtighedsbestemmelser.

- Der skal udvises særlig forsigtighed med brandfarlige væsker
- Emballager og tanke med brandfarlige væsker må ikke anbringes i farlig nærhed af:
 - Større mængder af brændbare materialer.
 - Syrer eller andre stoffer, der kan angribe emballagerne og tankene.
 - Stoffer, som vil kunne forårsage antændelse eller være af særlig fare ved brand.
- Emballager og tanke med brandfarlige væsker må ikke anbringes i bygningers flugtveje.

Du skal også være opmærksom på forhold vedrørende brand og eksplosionsfarer, se mere i punkt 16.3 ATEX.

Myndighedsproces for den lille virksomhed

Hvis du ønsker at afvige fra nogle af principperne, som reglerne beskriver, så skal afvigelsen behandles af enten det kommunale redningsberedskab eller Beredskabsstyrelsen.

Når det er det kommunale redningsberedskab, der behandler afvigelsen, så kaldes dette ofte for et teknisk bytte – det er dog ikke alle afvigelser, som kan klares ved et teknisk bytte hos det kommunale redningsberedskab. Nogle afvigelser kræver, at der indhentes en dispensation fra Beredskabsstyrelsen. Det fremgår konkret af de tekniske forskrifter¹⁴ hvilke bestemmelser det kommunale redningsberedskab må lave tekniske bytter på – her er man nødsaget til at læse indledningen på hvert kapitel/afsnit, for at se hvilke det drejer sig om. De af bestemmelserne, som ikke fremgår af oplistningerne, skal til Beredskabsstyrelsen som ansøgninger om dispensation.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen/det kommunale redningsberedskab. En ansøgning om dispensation skal bl.a. indeholde en redegørelse for, hvordan sikkerheden er tilgodeset på anden måde.

Selve tilladelsen gives altid af det kommunale redningsberedskab – det er vigtigt, at du gemmer tilladelsen, da den er beviset for, at du har fået tilladelse til at drive din virksomhed, ligesom den præcist fortæller, under hvilke vilkår der er givet tilladelse, og om der er givet tekniske bytter eller dispensationer.

¹⁴ Bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

16.2.2. Den større virksomhed

Hvis du vælger at indrette din virksomhed, så du følger reglerne, som de er beskrevet i de tekniske forskrifter for brandfarlige og brandbare væsker, uden afvigelser, så skal der blot indsendes et projekt, hvor du gør rede for, hvordan du opfylder de brandmæssige krav.

Du har et større lagerafsnit, hvis du oplagrer i emballager, som er større end 450 liter, og ikke har mere end 10.000 oplagsenheder i lagerafsnittet, og der ikke stables højere end 3 meter over gulv i dit lagerafsnit.

Myndighedsproces for den større virksomhed

Hvis du ønsker at afvige fra nogle af principperne, som reglerne beskriver, så skal afvigelsen behandles af enten det kommunale redningsberedskab eller den Beredskabsstyrelsen.

Når det er det kommunale redningsberedskab, der behandler afvigelsen, så kaldes dette ofte for et teknisk bytte – det er ikke alle afvigelser, som kan klares ved et teknisk bytte hos det kommunale redningsberedskab. Nogle afvigelser kræver, at der indhentes en dispensation fra Beredskabsstyrelsen. Det fremgår konkret af de tekniske forskrifter¹⁵, hvilke bestemmelser det kommunale redningsberedskab må lave tekniske bytter på – her er man nødsaget til at læse indledningen på hvert kapitel/afsnit, for at se hvilke det drejer sig om. De af bestemmelserne, som ikke fremgår af oplistningerne, skal til Beredskabsstyrelsen som godkender ansøgninger om dispensation.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunen/ det kommunale redningsberedskab.

Selve tilladelsen gives altid af det kommunale redningsberedskab – det er vigtigt, at du gemmer tilladelsen, da den er beviset for at du har fået tilladelse til at drive din virksomhed, ligesom den præcist fortæller under hvilke vilkår der er givet tilladelse og om der er givet tekniske bytter eller dispensationer.

16.2.3. Den meget store virksomhed

For de store lagre og produktioner kan man ikke læse, hvilke regler man skal overholde, da Beredskabsstyrelsen i hvert enkelt tilfælde fastsætter de vilkår, der gælder for din virksomhed. Dette fremgår tydeligt af de tekniske forskrifter. Man skal dog altid regne med, at de vilkår der vil komme til at gælde, ligner dem der er gældende for den større virksomhed, med tillæg af en række ordensregler og særlige driftsmæssige foranstaltninger.

Myndighedsproces for den meget store virksomhed

Når Beredskabsstyrelsen har behandlet din sag, sender de vilkårene for tilladelsen til kommunen/brandvæsenet.

Selve tilladelsen gives altid af det kommunale redningsberedskab, hvor Beredskabsstyrelsens vilkår fremgår med eventuelle bemærkninger fra det kommunale redningsberedskab. Det er vigtigt, at du gemmer tilladelsen, da den er beviset for, at du har fået tilladelse til at drive din virksomhed, ligesom den præcist fortæller under hvilke vilkår, der er givet tilladelse.

16.3. ATEX

Da destillation, håndtering og lagring af alkoholholdige drikkevarer medfører en risiko for udslip af væske og/eller antændelige dampe, er der en række regler, som skal sikre mod brand og eksplosion. Det samme gælder for oplagring og håndtering af korn og lignende støvende produkter. Disse regler omhandler sikker adfærd og brug af korrekt udstyr.

Håndtering af ATEX-reglerne under projektering og ved den efterfølgende drift kræver i de fleste tilfælde hjælp af en sagkyndig/kompetent rådgiver.

Områder, hvor der kan forekomme eksplosiv atmosfære, skal klassificeres og afmærkes i overensstemmelse med bestemmelserne i bekendtgørelse om klassifikation af eksplosionsfarlige områder.

Hvis din virksomhed er lille eller mindre, og er etableret uden en tilladelse, skal du have redegjort for, hvordan du forebygger risiko for brand og eksplosioner – det er en del af din udvidede arbejdspladsvurdering (udvidet APV). Denne redegørelse skal ikke sendes til det kommunale redningsberedskab godkendelse.

Arbejdstilsynets krav¹⁶ om udarbejdelsen af en udvidet arbejdspladsvurdering for virksomheder, der producerer, håndterer og oplagrer brandfarlige væsker, er mere omfattende end dem man kender fra fx kontorvirksomheder. Alle virksomheder med ansatte skal udarbejde en skriftlig arbejdspladsvurdering (APV). APV'en er virksomhedens eget redskab til at holde styr på arbejdsmiljøet.

Er din virksomhed derimod større eller meget stor, så skal din ATEX-redegørelse (klassifikationen) godkendes af det kommunale redningsberedskab i de tilfælde, hvor der kræves en godkendelse til etablering af produktion og lagerafsnit. Dette gælder dog ikke for områder i udstyr, der anvendes efter producentens anvisninger.

Hvis der ved klassifikationen er forudsat ventilation, skal ventilationen udføres med den forudsatte kapacitet og udformning.

Forudsætter din klassifikation oprydning og rengøring, som er særligt forekommende ved støvproducerende aktiviteter, skal de bestemte procedurer og tidsrammer overholdes.

Områder, hvor der kan forekomme farlig eksplosiv atmosfære, skal sikres mod opladning af statisk elektricitet, og det skal sikres, at der er foretaget den nødvendige potentialudligning.

¹⁶ <https://at.dk/arbejds miljoearbejdet/arbejdspladsvurdering/hvad-er-en-apv/>

17. Brandmyndighedens tilsyn

Formålet med brandsyn er, at det kommunale redningsberedskab ved rådgivning, information og motivation skal medvirke til at forebygge eller formindske faren for brand samt medvirke til, at der sikres forsvarlige rednings- og slukningsmuligheder i tilfælde af brand. Du kan læse mere om brandsyn og regelgrundlaget på Beredskabsstyrelsens hjemmeside¹⁷.

Brandsynet er altså en mulighed for, at du kan blive bekræftet i, at du driver din virksomhed efter reglerne. Det er samtidig en mulighed for at være i løbende dialog med det kommunale redningsberedskab og drøfte eventuelle fremtidsplaner.

Det kommunale redningsberedskab må ikke lave egentlig rådgivningsvirksomhed, men må gerne hjælpe dig med forståelse af reglerne og vejlede dig om eventuel myndighedsbehandling.

Det er langt fra alle virksomheder, der er underlagt regler om tilsyn fra det kommunale redningsberedskab. Hvis etableringen ikke kræver en tilladelse efter reglerne i beredskabslovgivningen, så skal det kommunale redningsberedskab ikke foretage brandsyn hos dig.

Så de små og mindre virksomheder, som kan oprettes uden en tilladelse fra det kommunale redningsberedskab, får ikke tilsynsbesøg.

17.1. Brandsynet

Hvis din virksomhed er omfattet af reglerne om brandsyn vil det kommunale redningsberedskab som udgangspunkt, med mindst 14 dages varsel, skriftligt anmelde at man påtænker at afholde brandsyn på din virksomhed på en given dag i et givent tidsrum.

Hvis tidspunkt eller dag ikke passer ind i din drift, skal du kontakte det kommunale redningsberedskab og aftale, at brandsynet kan afholdes på et andet tidspunkt.

Hvis det skønnes nødvendigt, kan det kommunale redningsberedskab til enhver tid foretage et uanmeldt brandsyn på virksomheden uden retskendelse – bemærk, hovedreglen er dog, at brandsyn foretages efter de er anmeldt god tid i forvejen.

Ved brandsyn skal virksomheden give det kommunale redningsberedskab adgang til ejendommen for at gennemføre brandsynet. Du skal være opmærksom på, at de kan beslutte, at en fra virksomheden skal deltage ved brandsynet, når væsentlige hensyn til brandsikkerheden foreligger – som tidligere nævnt, er det dog en god ide altid at deltage, da I derved har mulighed for at være i løbende dialog med det kommunale redningsberedskab.

Ordinære brandsyn foretages med de terminer (år), der er angivet i reglerne og det kommunale redningsberedskab kan ikke vælge at udskyde brandsyn. Det betyder, at din virksomhed vil få besøg mindst hvert andet år.

Hvis din virksomhed, i forbindelse med et brandsyn, har fået et påbud og besked på at rette en fejl/mangel efter en konkret vurdering af brandsikkerheden, vil du få oplyst en frist for at udbedre fejlen/manglen. I forlængelse af brandsynet kan det kommunale redningsberedskab efterfølgende komme på et opfølgende brandsyn.

Hvis der i forbindelse med brandsynet nedlægges forbud mod fortsat drift, skal det kommunale redningsberedskab fysisk ud og se, at fejl/mangler er udbedret, inden de kan ophæve forbuddet.

Det kommunale redningsberedskab kan efter en konkret vurdering foretage ekstraordinære brandsyn uden for de fastsatte terminer – dette vil typisk ske, hvis der skulle vise sig at være begrundet mistanke om, at en given virksomhed ikke overholder reglerne.

Et hvert brandsyn udløser en brandsynsrapport, også hvis brandsynet ikke har givet anledning til påbud eller forbud.

18. Hvilke grænser er interessante (produktion, oplagsenheder, mængder)

I det efterfølgende er der en simplificeret opstilling af relevante grænser, som de fremgår af de tekniske forskrifter¹⁸. Du kan anvende opstillingen til at få overblik over, hvor dine tanker om virksomhedens størrelse indplacerer din virksomhed i forhold til reglerne, når du er i gang med at planlægge og meget vigtigt hvilke grænser, der kan få betydning for, hvor mange krav der vil være til virksomheden, og hvem der skal behandle sagen.

Produktionsafsnit

Kræver ikke en tilladelse:

- ≤ 25 liter

Der indhentes tilladelse fra det kommunale redningsberedskab

- ≤ 10.000 liter

Kræver tilladelse fra det kommunale redningsberedskab, som gives på vilkår fra Beredskabsstyrelsen:

- > 10.000 liter

Lagerafsnit med emballager på højst 450 liter

Kræver ikke tilladelse:

- ≤ 800 OE efter standardbestemmelserne
- Lagerafsnit i bygning med højst 10.000 OE
- Lagerafsnit i det fri med højst 100.000 OE

Men kun hvis oplaget opbevares i beholdere med en kapacitet på højst 250 liter og udelukkende består af:

1. Alkoholiske drikkevarer i en koncentration på højst 24 vol-%.
2. Alkoholiske drikkevarer i en koncentration over 24 vol-%, men på højst 70 vol-%,

Kræver tilladelse fra det kommunale redningsberedskab:

- ≤ 800 OE ikke efter standardbestemmelserne
- 800 OE < lagerafsnit i bygning ≤ 10.000 OE¹⁹
- Oplag af brandfarlige væsker i butikker, i bygninger med flere etager eller i butikker, som ikke udgør selvstændige brandsektioner

Kræver tilladelse fra det kommunale redningsberedskab, som gives på vilkår fra Beredskabsstyrelsen:

- Indendørs lagerafsnit >10.000 OE

¹⁸ Hvis du udelukkende har færdigvarer på højst 70 vol-%, i beholdere med en kapacitet på maksimalt 250 liter, så giver reglerne at oplaget, uanset mængde, kan indrettes i et lagerlokale, som alene opfylder bygningsreglementets brandkrav og det kræver ikke en tilladelse fra brandvæsenet. Dette er et branchehensyn, som i variationer af denne form har været gældende i mange år. Ved udelukkende forstås, at der i forbindelse med ovennævnte oplag ikke oplagres andet i samme brandsektion, herunder oplag omfattet af Beredskabsstyrelsens øvrige tekniske forskrifter.

¹⁹ Bekendtgørelse nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker

Lagerafsnit med emballager større end 450 liter og tanke

Kræver ikke tilladelse:

- Lagerafsnit i bygning med højst 10.000 OE
- Lagerafsnit i det fri med højst 100.000 OE

Men kun hvis oplaget udelukkende består af:

- Alkoholiske drikkevarer i en koncentration på højst 24 vol-%.

Kræver tilladelse fra det kommunale redningsberedskab:

- Lagerafsnit i bygning med højst 10.000 OE (når beholdere er større end 450 liter)
- Lagerafsnit i det fri med højst 100.000 OE (når beholdere er større end 450 liter)
- Lagerafsnit med væsker af klasse I og II i jorddækkede tanke
- Påfyldning af tanke ved lagerafsnit i det fri med højst 100.000 OE
- Påfyldning af tanke, ved lagerafsnit med væsker af klasse I og II i jorddækkede tanke

Kræver tilladelse fra det kommunale redningsberedskab, som gives på vilkår fra Beredskabsstyrelsen:

- Påfyldning af tanke ved lagerafsnit i det fri med mere end 100.000 OE
- Lagerafsnit i det fri med mere end 100.000 OE
- Lagerafsnit i bygning med mere end 10.000 OE

19. Ansøgningsmateriale

Ansøgningsmateriale, som sendes til det kommunale redningsberedskab, bør som minimum indeholde følgende:

Beskrivelser/redegørelser:

- Oplysninger om de brandfarlige væskers egenskaber, herunder flammepunkt, vandblandbarhed, oplagsmængder fordelt på de enkelte væskeklasser/-typer.
- Beskrivelse af produktion, herunder de væsketemperaturer og tryk, der er i forskellige dele af processen, samt om produktet forstøves.
- Oplysninger om bygningens (rummets) etageareal, bygningens højde og afstande til bl.a. eksisterende bygninger og lagerafsnit på ejendommen.
- Oplysninger om byggematerialer og bygningskonstruktioner, herunder konstruktive forhold.
- Oplagsmetode, fx blokstabling eller reolstabling.
- Oplysninger om emballager og tankes rumindhold.
- Oplysninger om hvilke materialer (f.eks. metal eller plast) emballager og tanke er udført af.
- Hvor der skal installeres brandtekniske installationer, som fx brandventilationsanlæg, overrislingsanlæg, brandslukningsanlæg herunder skumslukningsanlæg, skal disse installationer beskrives.
- Hvor der skal installeres automatisk brandalarmanlæg skal detekteringsprincip beskrives.
- Hvor der skal installeres automatisk vandsprinklingsanlæg, skal der vedlægges en klassifikation af sprinkleranlægget med udgangspunkt i den valgte sprinklerforskrift/-standard.
- Redegørelse for klassifikation af eksplosionsfarlige områder (ATEX).
- Redegørelse for håndtering af slukningsvand, herunder oplysninger om afløbsforhold.

Tegningsmateriale (målefast):

- Situationsplan over virksomheden eller lagerafsnittet med angivelse af afstande til nabo-, vej- og stiskel samt afstande til andre bygninger og lagerafsnit på egen grund.
- Tegning visende grundplan, opstalt af facader og snittegninger.
- Tegning(er) visende, placeringer af:
 - Brandsektioner og brandceller, herunder placering af døre og porte og eventuelle automatiske branddørlukningsanlæg.
 - Områder med lagerafsnit, produktion mv.
 - Flugt- og indtrængningsveje.
 - Udgange og adgangsdøre.
 - Sprinklercentral og brandcentral.

- Brandventilationsåbninger, åbninger for erstatningsluft og betjeningstryk for brandventilation.
 - Hovedtavler for el.
 - Særligt materiel til redningsberedskabets brug, herunder stigrør og tilslutningsstudse for skum og overrislingsanlæg.
 - Brand- og redningsarealer, herunder brandveje.
 - Brandslukningsmateriel.
- Plan for klassifikation af eksplosionsfarlige områder (ATEX).
 - Hvor der anvendes tanke. Tegning visende placering af overjordiske tanke, herunder afstandskrav til bassin/spildbakke fra tankene, samt indbyrdes afstand mellem tankene.

Projektet skal være beskrevet på dansk, og såfremt der vedlægges egentlig projektdokumentation udfærdiget af udenlandske rådgivere, eller prøvningsresultater på sprog, der ikke sædvanligvis forstås af myndighederne, stilles der krav om, at der medfølger en dansk oversættelse af materialet, medmindre andet er aftalt.

Dispensation

Hvis du skal afvige fra de præcise bestemmelser i de tekniske regler, skal du oftest ansøge om dispensation – nogle afvigelser, kan håndteres af det kommunale redningsberedskab.

At få en dispensation er ikke det samme som, at man får lov til at undlade at følge reglerne – dispensation er i praksis kun noget man kan få, hvis man kan redegøre for at man kan opnå det samme sikkerhedsniveau, som der er i reglerne, selvom man anvender en anden løsning.

I mange tilfælde er den mest praktiske fremgangsmåde, at en ansøgning om dispensation sendes til Beredskabsstyrelsen, hvorefter Beredskabsstyrelsens afgørelse på dispensationsansøgningen kan indgå i det ansøgningsmateriale, som sendes til kommunalbestyrelsen (det kommunale redningsberedskab).

Selve tilladelsen gives altid af det kommunale redningsberedskab – det er vigtigt, at du gemmer tilladelse, da den er beviset for, at du har fået tilladelse til at drive din virksomhed.

20. Definitioner – ordliste

Definitioner tager afsæt i de anvendte i Beredskabsstyrelsens bek. nr. 1639 af 6. december 2016 om brandfarlige og brændbare væsker. Parentesen bag refererer til punktet i bekendtgørelsen, og tekst anført i kursiv er kommentarer indført i denne vejledning.

Aftapning (1.1.2): Aftapning af brandfarlig væske fra tanke eller produktionsanlæg til emballager eller fra IBC's til mindre emballager. *(IBC er forklaret i et senere punkt)*

Beredskabslovgivningen (1.1.5): Beredskabsloven og administrative forskrifter fastsat i medfør af beredskabsloven. *(Disse regler administreres af den lokale brandmyndighed (brandvæsenet))*

Brændbar væske (1.1.6): Væske med flammepunkt over 93 °C og højst 370 °C samt et fast brændbart stof, der er opvarmet til en temperatur over smeltepunktet, men ikke højere end det smeltede stofs flammepunktet minus 10 °C.

Brændbare væsker klassificeres som angivet i punkt 1.1.29. *(Se nedenfor)*

Brandfarlig væske (1.1.7): Væske med flammepunkt på højst 93 °C, væsker, som opvarmes til en temperatur højere end væskens flammepunkt minus 10 °C, eller et brændbart fast stof, der er opvarmet til en temperatur over smeltepunktet og højere end det smeltede stofs flammepunkt minus 10 °C.

Brandfarlige væsker klassificeres som angivet i punkt 1.1.29

Brandlovgivningen (1.1.8): Regler om brandsikkerhed i beredskabslovgivningen og i byggelovgivningen.

Brandsektion (1.1.9): Bygning eller rum, der er adskilt fra andre bygninger eller rum i overensstemmelse med kravene i disse forskrifter om brandsektionsadskillelse, eller bygning, der er fritliggende i overensstemmelse med afstandskravene.

Brandslukningsmateriel (1.1.10): Håndildslukkere og vandfyldte slangevinder. *(Bemærk, at slangevindere betragtes som en brandteknisk installation i BR18 – dette konsekvensrettes i en kommende revision af de tekniske forskrifter).*

Brandtekniske installationer (1.1.11): Brandventilationsanlæg, brandslukningsanlæg, overrislingsanlæg, brandalarmanlæg, automatisk gasdetekteringsanlæg og automatisk branddørslukningsanlæg.

Emballage (1.1.16): Transportabel beholder, bortset fra tank, med en kapacitet på højst 450 liter, dog højst 3.000 liter for en IBC.

Emballageafsnit (1.1.17): Område, der anvendes til oplagring af brændbar tom emballage, pakkemateriale eller paller.

Farlig eksplosiv atmosfære (1.1.18): En blanding af luft og damp eller tåge fra brandfarlige væsker, i hvilken forbrændingen efter antændelse breder sig til hele den uforbrændte blanding, og i sådanne mængder, at brande kan opstå at skade på personer, ejendom og miljø kan finde sted, og at store værdier kan ødelægges som følge af en eksplosion.

Flammepunkt (1.1.19): Den laveste temperatur ved hvilken en væske ved et tryk på 101,3 kPa afgiver antændelige dampe i et sådant omfang, at der dannes en brændbar blanding af damp og luft.

Flammepunktet bestemmes efter en af de afprøvningsmetoder, der er angivet i tabel 2.6.3 i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) 1272/2008 om klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger. Der skal anvendes closed cup-metode ved flammepunktsbestemmelsen, fx Pensky-Martens closed cup.

IBC: Emballage med et rumfang på højst 3 m³ og som defineret i de internationale konventioner og aftaler om transport af farligt gods. (Forkortelse af den engelske betegnelse "Intermediate Bulk Container" (mellemstor fragtkontainer)).
(1.1.23)

Kategori A-væske (1.1.28):

a) Brandfarlig væske med flammepunkt på højst 30 °C.

b) Brandfarlig eller brændbar væske med flammepunkt over 30 °C, som opvarmes til en temperatur, der er højere end væskens flammepunkt minus 10°C.

Klasse (1.1.29):

Klasse I

Omfatter brandfarlige væsker med flammepunkt under 23 °C samt brandfarlige og brændbare væsker, som opvarmes til væskernes flammepunkt eller en højere temperatur.

Klassen omfatter også faste brændbare stoffer, der er opvarmet til en temperatur over smeltepunktet og over de smeltede stoffers flammepunkt, samt væsker med et flammepunkt under 60 °C i forstøvet form.

Klasse II

Omfatter brandfarlige væsker med et flammepunkt mellem 23 °C og 60 °C (begge grænseværdier medregnet) samt brandfarlige og brændbare væsker, som opvarmes til en temperatur højere end væskens flammepunkt minus 10 °C, men lavere end væskens flammepunkt.

I disse forskrifter skal gasolie, dieselolie og let fyringsolie med et flammepunkt over 55 °C og højst 60 °C betragtes som værende brandfarlige væsker af klasse III.

Klasse III

Omfatter brandfarlige væsker med et flammepunkt over 60 °C og højst 93 °C, dog ikke brandfarlige væsker, som opvarmes til en temperatur højere end væskens flammepunkt minus 10 °C og dermed hører til klasse I eller II.

Klasse IV

Omfatter brændbare væsker, dog ikke brændbare væsker, som opvarmes til en temperatur højere end væskens flammepunkt minus 10 °C og dermed hører til klasse I eller II.

Alle fire klasser inddeles i en:

Underklasse 1 for væsker, som ikke er vandblandbare i ethvert forhold.

Underklasse 2 for væsker, som er vandblandbare i ethvert forhold.

Væsker, der kan emulgeres med vand, henregnes til underklasse 2.

Lagerafsnit (1.1.31): Bygning, rum eller areal i det fri med et oplag i emballager og tanke samt bygning, rum eller areal i det fri, hvor der anbringes emballager og tanke, der forsyner et anlæg eller aftager fra et anlæg.

Lagerkapacitet: Summen af det antal oplagsenheder, som ved den maksimale fyldningsgrad kan indeholdes i de emballager eller tanke, der indgår i et anlæg. (1.1.32)

Omhældning (1.1.34): Fyldning af en emballage med brandfarlig væske fra en anden emballage, jf. dog punkt 1.1.38. Omhældning omfatter ikke fyldning af en emballage fra en IBC og fyldning af en emballage via tilkoblet rørledning eller slange.

Oplag (1.1.35): En samlet mængde af brandfarlig og brændbar væske i emballager og tanke, hvortil der ikke er koblet en fast installation eller et apparat eller finder forbrug af nogen art sted. Den mængde brandfarlig væske, der findes i et rum eller en bygning, hvor der alene foregår pakning og lignende af færdige produkter i lukket emballage, anses også for at være et oplag.

Definitionen omfatter også:

- a) midlertidig henstilling af brandfarlige og brændbare væsker i bygninger,
- b) jævnlig midlertidig henstilling af brandfarlige og brændbare væsker på arealer i det fri samt
- c) henstilling i mere end 48 timer i sammenhæng af brandfarlige væsker under transport, dog mere end 60 timer i sammenhæng på en godsterminal eller rangerbanegård.

Oplagsenhed (1.1.36): 1 liter væske af klasse I, 5 liter væske af klasse II, 50 liter væske af klasse III væske eller 250 liter væske af klasse IV.

Produktionsafsnit (1.1.38):

- a) Område med fremstilling af brandfarlige væsker.
- b) Område med processer, hvori der indgår brandfarlige væsker, herunder område med blandeprocesser
- d) Område med aftapning af brandfarlige væsker.
- e) Andet område med anvendelse af brandfarlige væsker, herunder område, hvor der foregår systematisk omhældning,

Produktionsafsnit kan indeholde tanke, der anvendes i produktionen, og som ikke er tanke til råvarer eller færdigvarer.

Udelukkende Ved udelukkende forstås, at der i forbindelse med ovennævnte oplag ikke oplagres andet i samme brandsektion, herunder oplag omfattet af Beredskabsstyrelsens øvrige tekniske forskrifter.

21. Henvisninger til relevant brandrelateret lovgivning

Byggelovgivningen (brandreglerne for bygninger) – vælg byggeri i menuen <https://bygningsreglementet.dk/>

Beredskabslovgivningen (beredskabets brandregler for bygninger og anlæg) – søgeord; virksomheder og oplag eller <https://brs.dk/da/virksomhed-institution/brandfarlige-virksomheder-og-oplag/brandfarlige-og-brandbare-vasker/>

Beredskabsstyrelsens orientering og vejledning om klassifikation www.brs.dk – søgeord; ATEX eller <https://brs.dk/da/virksomhed-institution/brandfarlige-virksomheder-og-oplag/eksplosionsfarlige-omrader-atex/>

Industriens Branchearbejdsmiljøråds branchevejledning om ATEX. <https://www.bfa-i.dk/ulykker/atex/atex>

Vin & Spiritus Organisationen i Danmark